

Kirja-arvostelu

Metsien ja metsätalouden kehitys laajoissa ympyröissä

JUSSI RAUMOLIN: *The Problem of Forest-based Development as Illustrated by the Development Discussion, 1850–1918*. Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisuja 4/1990.

Jussi Raumolin nimi ei ole tuntematon niille, jotka ovat vähänkin seuranneet yleistä metsätieteellistä ja metsätaloudellista kirjoittelua. Onhan Raumolin tarkastellut metsiä ja niiden merkitystä hyvin monelta kannalta jo aikaisemminkin. Varsinkin metsätaloudellisen kehityksen suurten linjojen hahmottajana hän on lähes yksin edustanut sitä joukkoa, joka muun kuin alan peruskoulutuksen pohjalta on innostunut kehittämään ja joskus korostetustikin esittämään käsityksiään siitä, miten meidänkin maamme metsiä on hoidettu ja tutkittu – tai paremminkin miten niitä olisi pitänyt hoitaa ja tutkia.

Monet jo aikaisemmin eri yhteyksissä kehittämiensä analyysit ja myös synteetit on Raumolin yhdistänyt väitöskirjaksi, joka sai julkisen tarkastuksensa tammikuussa 1991 Helsingin yliopistossa. Työn on rohkea yritys luoda yhtenäistä kehitys- ja aatehistoriallista linjaa metsätalouden, metsäntutkimuksen ja metsiin perustuvan yhteiskunnan kehityksen ja vaurastumisen välille. Samanaikaisesti Raumolin on pyrkinyt käsittelemään metsän muitakin kuin taloudellisia merkityksiä. Erityisenä ansiona on pidettävä, että tekijä on pyrkinyt tarkastelemaan kansainvälistä kehitystä ja sopeuttamaan suomalaisen kehityksen koordinoitua sen osaksi.

Selvänä tuntuu väitöskirjatyössä Raumolin aikaisempi laaja julkaisutoiminta: niihin kysymyksiin, joita hän on aikaisemmin koskettanut hän on perehtynyt hyvin, mutta näiden rinnalla toiset, metsätalouden ja metsien käytön kehityshistorialle vähintään yhtä arvokkaat seikat on tässä julkaisussa joko jätetty käsittelemättä tai sitten ne on sivuutettu pel-

killä maininnoilla. Tällaisia ovat esim. Suomesta ja muista Pohjoismaista puhuttaessa 1800-luvun lopussa suurimerkitykselliset sahateollisuus, tervatalous sekä miiluhiihto ja metsien muusta käytöstä mm. metsälaiduntaminen, joiden panos kirjassa hyvin laajasti esitellyn kaskiviljelyn rinnalla on tänäänkin monissa kehitysmaissa olennainen ja metsien käytön kannalta varteen otettava.

Kiistämättömän laajaa lähtöaineistoa valitessaan Raumolin on toisaalta hämmästyttävän hyvin perehtynyt eräisiin meillä ja muuallakin huonosti tunnetuihin kysymyksiin, kuten mm. saksalaisten 1800-luvulla siirtomaissaan harjoittaman metsätalouden perusteisiin, ja esimerkiksi maailman metsäopetuksen kehittymisestä viime vuosisadalla hän antaa valaisevan kuvan. Yksi arvokkaimmista ja ilmeisesti omaperäisistä Raumolin käyttämistä oivalluksista on viitekehys, missä alueellista ”keskusta – periferia” – ja toisaalta ajallista ”luovat – rutiiniperiodit”-asetelmaa käytetään *samanaikaisesti* hyväksi. Olisi toivonut sitä noudatettavan kiinteämmin tekstissä. Nyt peittävät erilaiset sivujuonet ja pääasiaan huonosti liittyvät tarkastelut näkyvistä juonen kehittelyn kirkkaat langat, jotka toisaalta siellä täällä aivan kuin välähtävät esille.

Tutkimus alkaa laajalla johdannolla, jossa hahmotellaan työn tavoitteita, kuvaillaan sen laadintaa ehkä hieman epätavallisin sanavallinoin, sekä luodaan vaativa ja perin monitahoinen toimintakaavio. Toinen lyhyt pääluku kuvailee maailman taloudellista kehitystä viime vuosisadalla harvoin mutta osuvasti luonnehdinoin. Kolmannessa pääluvussa tekijä esittää katsauksen metsäalan korkeakouluopetuksen ja metsäntutkimuksen (laitosten) synty- ja muotoutumishistoriaan. Itsenäisenä kokonaisuutena se on korkeatasoinen yleiskatsaus, joka on taitavasti koottu hyvinkin hajallaan olevasta informaatiosta. – Ehkä oli-

si toisaalta ollut syytä painottaa vieläkin voimakkaammin juuri 1800-luvulle ominaista hapuilua, kuten kysymystä tulisiko metsäopetus perustaa jo olemassa olevan monitieteisen yliopiston yhteyteen, maatalouskorkeakoulun osaksi vai (ainakin sisäisesti) itsenäiseksi instituutiksi. – Eri Pohjoismaissa eri suuntiin käynyt kehitys on tässä loistavana esimerkkinä.

Neljäs pääluku käsittelee kirjan varsinaista teemaa: metsätaloutta ja kehitystä. Raumolinin yhtenä ilmeisenä tarkoituksena on ollut korostaa suomalaisillekin tutun saksalaisen ylimetsäneuvos Edm. von Bergin ansioita metsätalouden kehittäjänä, ja hänen julkaisujensa tarkastelulle on uhrattu kokonaista 11 sivua. Laajalti on selostettu mm. sitä artikkelia, jonka von Berg laati Suomesta ja sen mestä Tharandter Forstliches Jahrbuch'iin vierailtuaan meillä vuonna 1858. Toisaalta tämä kuvaus – joka kyllä on jäänyt vaille huomiota niin Suomessa kuin ulkomaillakin – on tyyppillinen esimerkki niistä ”Land und Leute” kuvauksista, joita Alexander von Humboltin mallin mukaan laadittiin Saksassa monen tekijän voimin useita. Korkeatasoinen on Raumolinin laatima jäntevä yhteenveto 1800-luvun lopussa Euroopan eri maissa esitetystä huolesta puuvarojen riittävydestä sekä uusista, kriittisistä puheenvuoroista saksalaisten alkuaikojen klassikkojen ”Meistergeleitä” vastaan ns. luonnonmukaisen metsänhoidon puolesta. Samoin hän antaa hyvän yleiskuvan tuon ajan ranskalaisesta metsäkeskustelusta sekä vuosisadan vaihteen saksalaisten metsäntutkijoiden toiminnasta trooppisissa kehitysmaissa. Katsaus saman ajan pohjois-amerikkalaiseen metsätalouteen perustuu sen sijaan melko suppeaan lähdekirjallisuuteen. Aktiivinen pyrkimys luonnonvarojen säästämiseen ja kestävään käyttöön sai siellä vasta 1900-luvulla, myöhemmin kuin Euroopassa, yleistä kannatusta.

Metsätalouden ja metsien käytön kehitys ja tämän kehityksen vaikutus koko yhteiskunnan edistymiseen tulee toisaalta hyvin kuniisti ilmi kehitysmaiden metsätalouden, ennen kaikkea Englannin ja Saksan siirtomaiden kuvauksessa. Pyrkimys teoreettiselta luonteeltaan täysin staattiseen eurooppalaiseen kestävään metsätalouteen muodostaa kehitysmaissa (samoin kuin osittain Euroopan periferiassa) dynaamisen kehitystarinan!

1900-luvun alkupuolen ajatustenvaihto

metsäntutkimuksesta ja sen asemasta ns. tieteen järjestelmässä on kaikille hyödyllinen kertauskurssi. Teoreettinen ristiriita, jossa saksalainen koulukunta esittää metsätalouden täysin irrallaan maataloudesta ja jossa toisaalta metsätalous niin meillä kuin muuallakin esitetään eräänlaisena maatalouden sivutai apuelinkeinona, muodostanee yhden otollisen lähtökohdan hedelmälliselle jatkotarkastelulle; tekijä kun on luvannut väitöskirjassa aloitetuille tarkasteluille vielä jatkoa.

Katsaukset Skandinavian maihin, Tanskaan ja Ruotsi-Norjaan eivät ole kovinkaan osuvia. Myös Suomen metsätalouden kuvauksessa on lukuisia pieniä epätarkkuuksia ja muutamia suoranaisia virheitä. Erityisesti suomalaisen metsäläinsäädännön kehittymisen, ottaen huomioon perustavaa laatua olevat komiteamietinnöt (kruununmetsäkomitea ja yksityismetsäkomitea) vuodelta 1900, Raumolin sivuuttaa kevyesti tai jättää puutteellisille maininnoille. Suomen 1900-luvun alun kehitystä esitellessään Raumolin on toisaalta kiinnittänyt asiaankuuluvaa huomiota kansantaloustieteen tutkijoihin ja heidän käsityksiinsä metsätaloudesta. Kaskenpoltto saa suuren painon käsittelyssä ilmeisesti jo senkin vuoksi, että taloushistorioitsija Väinö Voionmaa, yksi Raumolinin ”positiivisia sankareita”, oli kiinnostunut siitä.

Kysymys, jonka Raumolin sivuuttaa lähes maininnalla, mutta joka olisi tarjonnut hyvän lähtökohdan teoreettiselle tarkastelulle, on yleiseurooppalainen ongelma metsätalouden harjoittamisen osuvimmasta omistusmuodosta ja metsätalouksikön (metsälön) koosta. Suomessakin horjuttiin 1800-luvulla useiden vaihtoehtojen edessä: myydäkö kaikki isossa jaossa valtiolle kertyneet liikamaat yksityisille, salliako yhtiöiden maan osto ja omistus (kuten Ruotsissa), julistaako kaikki valtion omistamat metsät sille kuuluviksi luovuttamattomiksi ”kruununpuistoiksi” vai salliako vapaa kruunun metsien asuttaminen maanvuokrauksen pohjalta tai itsenäisiä tiloja muodostamalla. Myös sopivimmasta metsätalouksikön koosta kiisteltiin. Suurmetsätalous vai pienmetsätalous: kaikille löytyi puolustajat metsätalouden vaatimien pintaalojen ja tuotantoajan sekä pääomarikkauden/köyhyyden pohjalta. Kysymys metsistä ja niihin perustuvasta kehityksestä oli viime vuosisadalla hyvin pitkälti paitsi teollisuuspoliittista diskussiota, keskustelua metsien

omistuksesta, ei niinkään niiden hoidosta, käytöstä tai maiseellisesta merkityksestä.

Esitellessään Venäjän metsätaloudellista kehitystä 1800-luvulla Raumolin ei ole erotannut Baltian maita muusta Venäjän valtakunnasta. Sieltä oli tilanomistajilla ja oppineistolla kuitenkin kiinteät yhteydet Saksaan ja noissa maissa kehitettiin mm. metsätaloudellisia kehitysteorioita pitkälle. Muutenkin jää Venäjän metsätalouden kuvaus hajanaisemmaksi kuin monen muun maan: Ranska, Ison-Britannian, Yhdysvaltojen ja Kanadan.

Viimeinen pääluku on omistettu metsien ns. kulttuurimaantieteelle. Siinä Raumolin esittelee metsien ja niiden käytön vaihe- (faasi-) ja aluetorioita. Hän kuitenkin sivuuttaa melko tyystin tuona aikana vallinneen lujan uskon metsien häviämiseen maata paljastavien hakkuiden vuoksi, mikä tekijä on koko 1800-luvun metsäpolitiikan ja metsien suojelun suuria liikkeellepanevia voimia. Monet olivat ne kirjoittajat, jotka korostivat metsien ja metsäpeitteen *välttämättömyyttä* esim. pohjoisten alueiden maataloudelle, kulttuurille ja koko hengenviljelylle. – Toisaalta kysymystä eksploatoivista hakkuista ja metsävarojen ryöstökäytöstä tarkastellaan monipuolisesti ja esitellään lukijalle hyvin; onhan

aihe Raumolinille tuttu jo vanhastaan.

Kaikkiaan on Raumolinin tutkimus monine rohkeine ja yllättävine tulkintoineen virkistävää luettavaa. Sitä seuraa samalla mielellä kuin Pekka Tarkka Matti Klingen laatimaa Helsingin yliopiston historiaa: moneen kohtaan kysymysmerkkejä, mutta vielä useammin huutomerkkejä ja muita myönteisiä korkomerkitöjä. Näinkin voi asian sanoa ja tulkita! Vaikka Raumolinin käsitykset eivät varmaan joka kohdaltaan saa tutkijakunnan yleistä mielipidettä tuekseen, hänen kaltaisensa kirjoittajat ovat arvokkaita, kun kestäviä kokonaissynteesejä luodaan. Yhden asian ja ”yhden kirjan” specialistilla voi olla Raumolinin kynän jäljestä yhtä ja toista huomauttamista, mutta se mikä jää arvokkaana jäljelle, on korkeata hengen lentoa; taitoa yhdistellä ja erotella ja kykyä puristaa hankalatkin asiat lyhyeseen muotoon pyrkien paitsi yleistettävään ja olennaiseen myös ainutkertaiseen ja yksilölliseen: raumolinilaiseen otteeseen.

MATTI LEIKOLA
Helsingin yliopisto,
metsänhoitotieteen laitos

Review of manuscripts in 1990 Käsikirjoitusten tarkastus vuonna 1990

The editorial board of the Society of Forestry in Finland has received invaluable assistance from a large number of experts who have kindly provided assessments of the scientific level of the manuscripts submitted for Acta Forestalia Fennica and Silva Fennica. For review of manuscripts in 1990, the Board would like to express its sincere thanks to the following experts.

Hannu Ahokas
Erkki Ahti
Erkki Annala
Ari Ferm
Pertti Hari
Pertti Harstela
Kari Heliövaara
Eero Helle
Heikki Juslin
Markku Kanninen
Seppo Kellomäki
Aune Koponen
Antti Korpilahti
Eeva Korpilahti
Veikko Koski
Tapani Lahti
Jukka Laine
Matti Leikola
Tapio Lindholm
Kari Mielikäinen
Jouni Mikola
Outi Muona

Suomen Metsätieteellisen Seuran julkaisusarjojen Acta Forestalia Fennica ja Silva Fennica toimituskunta on saanut arvokasta apua lukuisilta asiantuntijoilta, jotka ovat hyväntahtoisesti arvioineet painettavaksi tarjottujen käsikirjoitusten tieteellistä tasoa. Vuonna 1990 tehdystä tarkastustyöstä toimituskunta esittää parhaat kiitoksensa seuraaville asiantuntijoille.

Pekka Niemelä
Markku Nygren
Risto Ojansuu
Matti Palo
Eija Pehu
Paavo Pelkonen
Veli Pohjonen
Pasi Puttonen
Risto Päivinen
Juhani Päivänen
Paavo Rajala
Risto Rikala
Hannu Rita
Timo Saksa
Jukka Selander
Risto Seppälä
Heikki Smolander
Lars-Göran Sundblad
Kari Tiilikkala
Erkki Tomppo
Esko Uutela
C.J. Westman

Supporting members — Kannattajajäsenet

SKOGSCENTRALEN SKOGSKULTUR
SUOMEN METSÄTEOLLISUUDEN KESKUSLIITTO
OSUUSKUNTA METSÄLIITTO
KEMIRA OY
METSÄ-SERLA OY
KYMMENE OY
METSÄKESKUS TAPIO
A. AHLSTRÖM OSAKEYHTIÖ
TEOLLISUUDEN PUUYHDISTYS
OY TAMPELLA AB
MAATALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO
VAKUUTUSOSAKEYHTIÖ POHJOLA
VEITSILUOTO OSAKEYHTIÖ
OSUUSPANKKIEN KESKUSPANKKI OY
SÄÄSTÖPANKKIEN KESKUS-OSAKE-PANKKI

ENSO-GUTZEIT OY
OY HACKMAN AB
REPOLA OY
JAAKKO PÖYRY OY
KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
SOTKA OY
THOMESTO OY
SAASTAMOINEN OY
OY KESKUSLABORATORIO
METSÄNJALOSTUSSÄÄTIÖ
SUOMEN METSÄNHOITAJALIITTO
SUOMEN 4H-LIITTO
SUOMEN PUULEVYTEOLLISUUSLIITTO R.Y.
METSÄMIESTEN SÄÄTIÖ

Instructions to authors - Ohjeita kirjoittajille

Manuscripts are to be sent to the editors as three full, completely finished copies, including copies of all figures and tables. Original material should not be sent at this stage.

Research articles and notes

The editor-in-chief will select two or more referees to examine the manuscript.

The author must take into account any revision proposed by the referees. If the author informs the editor-in-chief of a differing opinion the board will, if necessary, consider the matter. Decision whether to publish the manuscript will be made by the editorial board within three months after the editors have received the revised manuscript.

Following final acceptance, no essential changes may be made to the manuscript without the permission of the editor-in-chief. Major changes presuppose a new application for acceptance.

The author is responsible for the scientific content and linguistic standard of the manuscript. The author may not have the manuscript published elsewhere without the permission of the editors of *Silva Fennica*. *Silva Fennica* accepts only manuscripts that have not earlier been published.

The author is to forward the final manuscript and original pictures to the editors within two months after acceptance. The text is best submitted on a floppy disk, together with a printout. The letter accompanying the manuscript must clearly state that the manuscript in question is the final version, ready to be printed.

Other contributions

Scientific correspondence, comments, reviews, travel reports, and announcements are accepted by the editorial board.

Form and style

Closer instructions on the form of the manuscript are given in the first number issued each year. Reprints of the instructions are available from the editors.

Käsikirjoituksesta lähetetään toimitukselle kolme täydellistä, viimeisteltyä kopiota, joihin sisältyy myös kopiot kaikista kuvista ja taulukoista. Originaaliaineistoa ei tässä vaiheessa lähetetä.

Tutkimusraportit ja -tiedonannot

Vastaava toimittaja lähettää käsikirjoituksen valitsemilleen ennakotarkastajille. Tekijän on otettava huomioon ennakotarkastajien korjausesitykset tai ilmoitettava eriyvä mielipiteensä vastaavalle toimittajalle tai toimituskunnalle, joka tarvittaessa käsittelee asian. Kirjoituksen julkaisemisesta päättää toimituskunta kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun korjattu käsikirjoitus on tullut toimitukselle.

Hyväksymisen jälkeen käsikirjoitukseen ei saa tehdä olennaisia muutoksia ilman vastaavan toimittajan lupaa. Suuret muutokset edellyttävät uutta hyväksymistä.

Kirjoituksen tekijä vastaa kirjoituksen tieteellisestä asiasisällöstä ja kieliasusta. Tekijä ei saa julkaista kirjoitusta muualla ilman *Silva Fennica*n julkaisijan suostumusta. *Silva Fennica*n hyväksytään vain aiemmin julkaisemattomia kirjoituksia.

Tekijän tulee lähettää lopullinen käsikirjoitus ja kuvaoriginaalit toimitukselle kahden kuukauden kuluessa hyväksymispäätöksestä. Teksti otetaan mieluiten vastaan mikrotietokoneen levykkeellä, jonka lisäksi tarvitaan paperituloste. Käsikirjoituksen saatteesta tulee selvästi ilmetä, että kyseessä on lopullinen, kirjapainoon tarkoitettu kappale.

Muut kirjoitukset

Keskustelu- ja kommenttipuheenvuorojen, kirja-arvostelujen, ilmoitusten ja matkakertomuksien julkaisemisesta päättää toimituskunta.

Kirjoitusten ulkoasu

Tarkemmat ohjeet käsikirjoitusten ulkoasusta julkaistaan kunkin vuoden ensimmäisessä numerossa. Ohjeita on saatavissa toimituksesta.

-
- Rikala, R. & Jozefek, H.J.** Effect of dolomite lime and wood ash on peat substrate and development of tree seedlings. Tiivistelmä: Dolomiittikalkin ja puun tuhkan vaikutus kasvuturpeeseen ja taimien kehittymiseen. 323–334
- Valkonen, M-L., Hänninen, H., Pelkonen, P. & Repo, T.** Frost hardiness of Scots pine seedlings during dormancy. Tiivistelmä: Männyn taimien pakkaskestävyys lepovaiheen aikana. 335–340
- Heikkilä, R.** Effect of plantation characteristics on moose browsing on Scots pine. Tiivistelmä: Männyn taimikon ominaisuuksien vaikutus hirvituhoalttiuteen. 341–351
- Kirja-arvostelu**
- Leikola, M.** Metsien ja metsätalouden kehitys laajoissa ympyröissä. 353–355

ISSN 0037-5330

